

LBRIS

We know
books

Colecția CĂRȚILE EXILULUI este coordonată de Mihaela Albu

Redactor: Nicolae Marinescu

DTP: Sorina Bela

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
PASKIEVICI, VLADIMIR

Viața pe aripi de curcubeu / Wladimir Paskievici ;
pref. de Mihaela Albu. - Craiova : Aius, 2022-

2 vol.

ISBN 978-606-092-050-2

Vol. 1. - 2022. - ISBN 978-606-092-051-9

I. Albu, Mihaela (pref.)

821.135.1

© **Wladimir Paskievici**

Editura **Aius**

Craiova, 2022

str. Pașcani, nr. 9, 200151

tel./fax: 0351 467 471

e-mail: editura.aius@gmail.com

aius.ro

ISBN 978-606-092-050-2

ISBN 978-606-562-051-9

Wladimir Paskievici

**VIATA PE ARIPI DE
CURCUBEU**

Vol. I

Prefață de Mihaela ALBU

Craiova, 2022

CUPRINS

ISTORII ȘI ISTORIE „CARE NU SE ÎNVAȚĂ LA ȘCOALĂ” de Mihaela Albu	5
CUVÂNTUL DINAINTEA CUVINTELOR	11
VOLUMUL I – UN PARCURS INIȚIATIC (1930-1960)	15
CAPITOLUL 1 – INFRAROȘU: ORIGINILE	17
CAPITOLUL 2 – ROȘU: COPILĂRIA FERICITĂ	29
CAPITOLUL 3 – PORTOCALIU: O ADOLESCENȚĂ FURATĂ	61
PERIOADA RĂZBOIULUI	62
VENIREA LA PUTERE A COMUNIȘTILOR	97
EXILUL	138
CAPITOLUL 4 – GALBEN: ANII DE STUDIU, ANII OPȚIUNILOR DECISIVE	183
ÎN ARGENTINA	186
ÎN FRANȚA	243
ÎN CANADA	304
FAMILIA MEA	314
CE NE LEAGĂ... (CUVÂNTUL TRADUCĂTOAREI)	317
ALBUM FOTO	321

CUVÂNTUL DINAINTEA CUVINTELOR

Ador curcubeiele! Dintâi, pentru splendoarea lor: am fost dintotdeauna răpit de magicele evantaie în culori aprinse, boltind înspre iluminare cerul posomorât. Chiar și acum, în pragul celor optzeci de ani, îmi stăvilesc pasul, în admirație, când norocul mi le scoate în cale... Mai apoi, pentru taina pe care-o cuprind în arcuirea lor: care să fie, oare, năstrușnicul fenomen ivind, din picurii ploii ce meșteresc iscusit strălucirea solară, dâre de lumină, arcuri de cerc concentrice, de la roșu la violet, adesea simple, alteori duble, în mod cu totul excepțional triple? Care să fie, oare, tainicul adevăr al luminii..., o fi raza „albă” a soarelui, strecurat pe furiș printre jaluzele, ori cele șapte culori vii, căror le dă viață aceeași rază, în clipa când străbate o prismă și pe care le regăsim, la scară celestă, în curcubeu? În cele din urmă, pentru necuprinsul lor, pentru depărtarea nebuloasă: aidoma stelelor, curcubeiele nu se arată rânduite la o distanță anume, ci par a se urni o dată cu noi...

Viața nu e, oare, aieva unui curcubeu: încântătoare, plină de mister, dar și zăgăzuită? În paginile ce se vor rânduie mai departe, mă voi încumeta a o așterne pe a mea. Pe crâmpie, câte unul pentru fiecare culoare de curcubeu. Din amintiri, voi scoate la lumină tot ce am văzut, citit, auzit, perceput, judecat și împlinit ori, mai degrabă, tot ceea ce dăinuie în memoria mea, din cât am cuprins. Și, pentru întregirea analogiei vieții mele cu un curcubeu, al cărui spectru transcende vizibilul – dincoace de roșu și dincolo de violet –, mă voi insinua în cele două răstimpuri a căror realitate îmi scapă, ele aflându-se dincolo de percepțiile sensibile: trecutul imediat dinainte de venirea mea pe lume și viitorul incert, de după clipa când eu voi fi apus.

Mi-a fost hărăzită o viață bogată în evenimente, sentimente, chibzuiți. Învolverările istoriei m-au strămutat din România, țara de obârșie, în Italia, pe urmă în Argentina. Destinul m-a purtat, mai apoi, în Franța și Canada. Am călătorit mult, pe aproape toate continentele. Asta mi-a îngăduit să observ medii și culturi diferite, să învăț multe limbi și să mă înfrupt din roadele pârguite ale multor civilizații de vază.

Fiind extrem de iscoditor de felul meu, am fost atras și de filozofie, interesat și de biologie, pasionat și de istorie și fascinat de științele naturii, îndeosebi de științele exacte. Dacă, în cele din urmă, am optat pentru cariera de fizician, se datorează dorinței mele de a înțelege misterele micro-infinitului și de a contribui la aplicarea forțelor ascunse în acesta. În adolescență, deja, visam la o carieră universitară, care să-mi permită astâmpărarea setei de cunoaștere, lărgirea orizontului și evoluția aptitudinilor, într-o totală libertate de exprimare. Cariera dezvoltată la Școala Politehnică din Montréal m-a purtat pe inedite căi, între învățământ și cercetare, chiar în postură de director, ceea ce mi-a permis familiarizarea cu fascinantele evoluții tehnologice ale celei de-a doua jumătăți a secolului al XX-lea.

Când mi-am încetat activitatea universitară, am devenit mult mai activ în sânul comunității românești din Montréal, unde viața profesională nu mi-a permis să fiu prezent neîntreput, implicându-mă în activitățile culturale și sociale.

Am fost fericit în viața de familie: părinți de excepție mi-au ghidat primii pași, mi-au dăruit o educație solidă și mi-au sădit în suflet înalte valori morale; o soție mereu zâmbitoare, afectuoasă și sensibilă mi-a fost alături mereu, fiindu-mi sprijin în momentele de cumpănă și dăruindu-mi trei fete, mândria noastră, care au amplificat armonia.

Aș dori să deschid sipetul memoriei, în care am tănuțit această comoară și s-o aduc la lumină. Pentru fetele mele, care nu și-au cunoscut părinții înainte de venirea lor pe lume și nici zbuciumul anilor de război. Pentru nepoții mei, cărora aș vrea să le las mai mult decât imaginea unui om în etate. Pentru

prietenii cărora multe clipe din trecutul meu le sunt necunoscute și pentru cei pe care maniera mea de cuprindere a evenimentelor, a societății, nu i-a lăsat indiferenți.

Paginile de față au izvorât mai ales din memorie. Așadar, nu am verificat datele istorice ale tuturor evenimentelor descrise și nici nu am pretenția de a fi oferit o descriere a diferitelor societăți cunoscute care să corespundă în întregime realității. Pur și simplu am fost doar fidel memoriei mele și sunt gata să accept orice critică arătând că descrierile și comentariile mele sunt însemnate de propriile-mi scăpări ori prejudecăți.

*

Memoriile au fost scrise în trei momente diferite: capitolele 1-7, imediat după ieșirea mea la pensie, între 1991-1992; capitolele 8 și 9, în 2007, când aveam de gând să mă opresc; iar Addenda, la finele lui 2009, înainte de a mă decide să le public. S-ar putea ca aceste etape să transpară întrucâtva în stil.

În această ediție a *Memoriilor*, activitățile mele profesionale sunt descrise într-o formă rezumată, ele fiind publicate în anul 2010, într-un volum intitulat *La volonté de bâtir*, editat de *Presses internationales Polytechniques*, ce va putea fi regăsit pe adresa pip@polymtl.ca.

*

Le mulțumesc prietenilor mei – se vor recunoaște – pentru bunăvoința de a-mi fi sugerat corecturi la primul manuscris și pentru judicioasele sfaturi, ce s-au dovedit atât de necesare. În special, le mulțumesc lui André Biron, fost coleg de la Politehnică, Mitellei Lerchs, pe care o cunosc de când eram student în Franța, dar și Mihaelei Pasat, prietenă mai de curând, căreia îi datorez și încurajarea de a publica aceste *Memorii* și care, iată, acum, le dezvăluie și cititorilor de limba română.

Le mulțumesc și fiicelor mele, Mira, care a avut infinita răbdare să scrie la calculator un text ce părea fără sfârșit și Anca, cea care a făcut corecturile finale.

LBRIS

We know
books

VOLUMUL I

UN PARCURS INIȚIATIC (1930-1960)

CAPITOLUL 1 – INFRAROȘU: ORIGINILE

Rădăcinile mele sunt adânc înfipte în partea de nord a câmpiei dunărene, în România. Domnea în Țară fericirea unei vieți între noi frontiere, pe care aliații, îndeobște Franța, i le acordaseră prin Tratatul de la Versailles, din 1919, ca un fel de recompensă pentru a fi luptat cot la cot cu ei, împotriva Germaniei, Imperiului Austro-Ungar și Turciei. România Mare cuprindea la vremea aceea, pe lângă „mica” Românie – compusă din Valahia (Țara Românească), la sud și din Moldova la nord-est – provinciile recuperate de la dușmanii „ereditari”, adică Transilvania, de la unguri, Basarabia, de la ruși și Dobrogea, de la turci.

Istoria României este captivantă din multiple puncte de vedere, prin aspectele care o leagă de istoria Europei.

Putem găsi, de exemplu, similitudini cu Franța, din perioada antică deja: în ambele cazuri, două popoare pline de cutezanță în arta războiului, bogate și semețe – dacii și galii – sunt înfrânte de Imperiul Roman expansionist, în perioada domniei împăraților Traian și, respectiv, Cezar. După mai multe secole de colonizare, în care civilizația latină s-a impus, contopindu-se cu cea autohtonă, armatele romane s-au retras, sub presiunea invaziei popoarelor barbare – slavii și francii – care au contribuit, în creuzetul firesc al istoriei, prin amalgamul cu populațiile întâlnite, la formarea a ceea ce avea să poarte numele de România și Franța.

Dacă Franței i-a fost dat să cunoască primele momente de glorie deja din vremea lui Charles Martel și a lui Carol cel Mare (Charlemagne), pentru România, destinul n-a fost la fel de zâmbitor, plaiurile ei bogate, râvnite de mulți, devenind, timp

de un mileniu, ținta atacurilor hoardelor barbare ce năvăleau neconținut dinspre est – goți, ostrogoți, vizigoți, huni, avari, maghiari, slavi, tătari, pecenegi, cumani – (ce coșmar pentru elevi, la orele de istorie!), fără a întâlni stăvile naturale. La fiecare invazie, populația se retrăgea în munți, de unde cobora abia după trecerea zavistiei. Supraviețuirea și continuitatea poporului în spațiul carpato-dunărean este aproape un miracol, în condițiile unor asemenea adversități.

În vreme ce popoarele din Europa occidentală treceau de la Evul Mediu la Renaștere, dezvoltându-și structurile statale, poporul român se afla într-o perpetuă confruntare cu ambițiile hegemonice ale maghiarilor, turcilor ori rușilor, purtând uneori lupte pe mai multe fronturi deodată.

Cei mai de seamă voievozi români au reușit, prin fapte de glorie, să stăvilească ori măcar să vlăguiască înaintarea otomană către vest. Mircea cel Bătrân, principe viteaz și ager, Vlad Țepeș, supranumit așa pentru felul original în care-i pedepsea pe dușmani și pe cei certați cu legea, trăgându-i în țepă, Ștefan cel Mare, care a ctitorit câte o biserică sau mănăstire după fiecare victorie asupra otomanilor și Mihai Viteazul, cel ce a reușit prima unire a principatelor române, înainte de a cădea pradă unei josnice trădări și de a fi asasinat, sunt doar câțiva pe care i-aș aminti acum.

Alții, mai mărunți, în momente nefaste, s-au dat intrigilor, pentru a pune mâna pe putere ori pentru a n-o pierde, pactizând cu marile puteri, cumpărând ori vânzând favoruri, înecați în corupție.

Românii și-au descoperit latinitatea la începutul secolului al XIX-lea, când tineri instruiți de misionarii catolici zeloși în a-și răspândi credința în sânul ortodocșilor – români, ruși, bulgari – au fost trimiși la Roma, în vederea desăvârșirii studiilor. Frapați de similitudinile dintre italiană și română, ei au început să-și cerceteze mai atent istoria. Valul pornit înspre vest n-a întârziat să treacă dincolo de frontierele Italiei și românii au descoperit Franța. Dar sensul deplasărilor n-a rămas unilateral și suveranii francezi, îndeosebi Napoleon al III-lea, s-au gândit să profite de „această insulă de latinitate în mijlocul unei mări slave”,

cerând informații despre români, favorizând schimburile culturale și formând alianțe în cadrul politicilor de echilibru al puterilor în Europa Centrală.

În acel context, aristocrații, dar și multe familii cu dare de mână, au considerat potrivit să-și trimită odraslele la studii în apus, mai ales în Franța. Franceza a devenit a doua limbă în România, literatura franceză ajungând să fie tot mai accesibilă, arhitecții români s-au inspirat de la confrății lor parizieni și capitala, București, a ajuns să fie numită (nu știu dacă de francezi ori, mai degrabă, de către români) „Micul Paris”, datorită Arcului de Triumf, Ateneului, edificiilor publice și imobilelor, parcurilor, bulevardelor și cafenelelor, dar și aspectului uman și a bucuriei de a trăi...

Dacă acesta ar fi, în goana condeifului, parcursul istoric al României până la perioada interbelică, ce s-ar putea spune despre geografia ei? Traversată de paralela 45, așezată în Europa Centrală, aproape de masa continentală a Rusiei, dar supusă influenței Mării Negre și, în mult mai mică măsură, celei a Mării Mediterane, România se bucură de un climat temperat continental, cu patru anotimpuri bine definite: primăvară umedă, vară caldă (30°-35°) și destul de secetoasă, toamnă frumoasă și iarnă rece (-20°), cu zăpadă din abundență. Relieful este diversificat și armonios repartizat: munți de înălțime medie (în jur de 2500m), acoperiți cu brazi până aproape de vârf, plaiuri înalte, la cca 1000m, formând pășuni, dealuri domoale, propice culturii viței de vie și vaste câmpii binecuvântate de natură, cu sol fertil, unde sunt cultivate cereale – grâu, porumb, ovăz, seacă și chiar orez, după cum vom vedea mai încolo – și unde sunt crescute vite. Numeroase râuri brăzdează teritoriul românesc, vărsându-se, prin Dunăre, în Marea Neagră, al cărei litoral oferă plaje și priveliști încântătoare, atât turiștilor cât și artiștilor plastici.

România dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial era o țară bogată, dar subdezvoltată, cu economie agrară. La vremea aceea, bogățiile naturale contau preponderent în economia unei țări și România producea și exporta petrol, cereale, carne, lemn, sare și ceva aur. La începutul secolului al XX-lea, 90 % din populație era formată din țărani, care